

Geloof in de wetenschap

Verwacht van de wetenschap geen wonderen.

Het is wáár! Er bestaat geen werkelijke tegenstelling tussen geloof en wetenschap, geloven en weten, geloof en zekerheid. Maar waaróm bestaat deze tegenstelling tussen geloven en weten niet? Niet omdat wat wij geloven experimenteel aantoonbaar is, maar *omdat geloofskennis zich op een heel ander vlak bevindt dan wetenschappelijke kennis*. Het bestaan van God is niet aan te tonen. Toch zeggen we dat we ‘weten’ dat God er is, dat Hij een persoon is en dat Hij van ons houdt. Aangezien het hier gaat om een uitspraak over het bovennatuurlijke, het metafysische, kan de natuurwetenschap (de fysica) hier überhaupt niets over zeggen. De taak van de fysica is het vastleggen van wetmatigheden in de natuur, het bedenken van theorieën die deze wetmatigheden kunnen verklaren en het op grond daarvan bedenken van toetsbare voorspellingen, om deze theorieën te kunnen bevestigen dan wel te verwerpen. Het is de taak van de metafysica om het niet-fysische, het bovennatuurlijke, te onderzoeken en daar bepaalde theorieën aan te verbinden.

Het probleem van de tegenstelling tussen geloven en weten is pas ontstaan in de zesde eeuw voor Christus toen er een scheiding kwam tussen het denken vanuit een mythologisch kader aan de ene kant en het filosofische en wetenschappelijke denken aan de andere kant. Vanaf dat moment werd door Griekse filosofen gezocht naar empirische methoden om uitspraken over de werkelijkheid te kunnen doen, zonder daarbij gebruik te hoeven maken van mythologische verhalen.

Het problematische van de ‘tegenstelling’ tussen geloof en wetenschap kwam echter pas duidelijk naar voren in de tijd dat de eerste (a-religieuze) universiteiten werden opgericht. De wetenschap differentieerde zich vanaf die tijd namelijk in verschillende vakwetenschappen. Oorspronkelijk probeerden wetenschappers zowel filosofische als theologische als natuurwetenschappelijke vragen te beantwoorden, maar nu moesten ze zich wel gaan specialiseren in een bepaald vakgebied. Dit had tot gevolg dat theologen niets meer konden en/of mochten zeggen over de natuurwetenschap en vice versa. Aangezien bepaalde natuurwetenschappen (eerst alchemie, later natuurkunde en nu biologie) claimden ‘koningin van de wetenschap’ te zijn, kwam het er al snel op neer dat theologen over niets anders uitspraken mochten doen dan over hun eigen vakgebied, terwijl natuurkundigen en biologen wél vanalles mochten zeggen over het al dan niet bestaan van een God of godheid. Dat dit niet alleen op wetenschappelijk gebied een grote invloed heeft gehad, maar ook op de samenleving in zijn geheel, behoeft geen nadere toelichting. Midas Dekkers mag (als bioloog) in de media best zeggen dat er geen God is, terwijl een theoloog (op grond van de bijbel) niet meer mag zeggen dat de aarde geschapen is en dat een homoseksueel niet-natuurlijk gedrag vertoont.

Eeuwenlang heeft de mensheid ‘God’ als excuus gebruikt voor de dingen die de wetenschap nog niet begreep. Gods ingrijpen werd hiermee beperkt tot de scheppingsdaad en het sporadisch ingrijpen in de natuur door middel van wonderen. *God als ‘klokkenmaker’: Hij doet de wonderen, de natuur doet de rest*. Maar tegenwoordig hebben we God zelfs niet meer nodig om het ontstaan van de wereld te verklaren en ook blijken veel wonderen best wetenschappelijk verklaard te kunnen worden. Het dogma dat God niet zit in het verklaarbare, maar alleen in het onverklaarbare, is diep doorgedrongen in het denken van de tegenwoordige mens. We kunnen daardoor nauwelijks meer geloven dat God de zon op laat komen en weer ondergaan. ‘Natuurlijk niet! Iedereen weet toch dat dit komt door de draaiing van de aarde, waardoor het zonlicht....’ *De wetenschappelijke manier van kijken naar de wereld*

is niet de enig ware manier. Zeggen dat God de zon laat opkomen is niet minder waar dan de wetenschappelijke verklaring daarvoor!

Je kunt dit vergelijken met het beeld dat je hebt van een druppel water. Water is niet 'eigenlijk' H₂O. Water is lekker, goed tegen de dorst, verkoelend en leuk om mee te spelen. De omschrijving H₂O is een abstractie, een model van de werkelijkheid, en is niet de werkelijkheid zelf. De wereld is niet 'eigenlijk' een verzameling molekulen die toevallig bij elkaar geraapt is door willekeurige natuurkrachten. Nee, de wereld is mooi, indrukwekkend, oneindig interessant en gemaakt met een bepaald doel. Hoewel veel natuurwetenschappers dit laatste niet zullen erkennen, geloven ze wel dat er orde is in deze wereld, en dat alle waarnemingen gebaseerd zijn op wetmatigheden. Maar als orde minder waarschijnlijk is dan wanorde, waarom is er dan zoveel orde in de natuur? Of als orde zinloos is, waarom is dan niet alles chaos? De natuurwetenschap gaat uit van een aantal geloofsvooronderstelling, die noodzakelijk zijn om zinvolle wetenschappelijke gegevens te verkrijgen:

- a) Elke natuurwetenschapper gelooft dat de gehele fysische werkelijkheid aan fysische wetten onderworpen is. Dit lijkt misschien nogal voor de hand te liggen, maar is toch van cruciaal belang omdat het hier weldegelijk om een geloof gaat. Het valt immers niet te bewijzen dat alles aan wetten onderworpen is! Iets dat niet wetmatig is kan nooit door middel van wetenschappelijke experimenten worden aangetoond en zeker niet herhaalbaar.
- b) Elke natuurwetenschapper gelooft dat zijn zintuigen hem/haar niet bedriegen, afgezien natuurlijk van optisch bedrog en onnauwkeurige waarnemingen, en dus een goed beeld geven van de extramentale werkelijkheid (de werkelijkheid buiten ons bewustzijn). Het is principieel onmogelijk om de juistheid van deze vooronderstelling aan te tonen omdat we geen onafhankelijke toegang hebben tot de werkelijkheid om te kunnen vaststellen of -en in hoeverre- onze waarneming overeenkomt met de veronderstelde werkelijkheid.
- c) Elke natuurwetenschapper gelooft dat de logica de enige manier is om betrouwbare wetenschappelijke kennis op te doen. Om te bewijzen dat logica beter is dan niet-logica, moeten we uitgaan van de logica. 'Bewijzen' is immers logisch redeneren. De keuze voor de rationaliteit is -hoe logisch ook- in zichzelf een irrationele keuze.

Blijkbaar kan de natuurwetenschap niet zonder een bepaalde mate van geloof. Dat er orde is, is een aanname die niet op rationele gronden gebaseerd is, maar slechts op onze (subjectieve) ervaring van de werkelijkheid. Eigenlijk is de basis van de natuurwetenschap dus behoorlijk wankel. Of toch niet?

Dat wij door middel van wetenschappelijk onderzoek de wetmatigheden in de natuur kunnen onderzoeken, is volgens mij geen toeval. Als christen zijnde, geloof ik dat God de werkelijkheid zó geschapen heeft dat er orde heerst in plaats van wanorde en dat de mens zó geschapen is dat hij door middel van zijn zintuigen en logica deze orde ook kan ontdekken. *Kortom: Als er wetten zijn, dan moet er ook een Wetgever zijn.* En als die Wetgever ons zó gemaakt heeft dat wij Zijn wetten kunnen ontdekken, zou Hij ons dan ook niet zó gemaakt hebben dat wij de Wetgever zelf kunnen ontdekken?!

Ard Tamminga

Bron: Wijs met de wetenschap. 1997 Prof. Dr. W. J.Ouweneel

Dit artikel is een bewerking van het gelijknamige artikel in claridad nr. 5 (febr. 2002) en is gepubliceerd namens de commissie Geloof en Wetenschap.